

CUKRZYCA TYPU I- cukrzyca wieku rozwojowego

Cukrzyca typu I – czym jest?

Cukrzyca jest chorobą metaboliczną która objawia się podwyższonym stężeniem cukru we krwi i jest wywołana niedoborem insuliny.

Skąd niedobór insuliny?

W organizmie dochodzi do uszkodzenia komórek trzustki przez układ odpornościowy, co powoduje, że trzustka nie jest w stanie produkować wystarczających ilości insuliny.

Cukrzycę typu I rozpoznajemy, gdy:

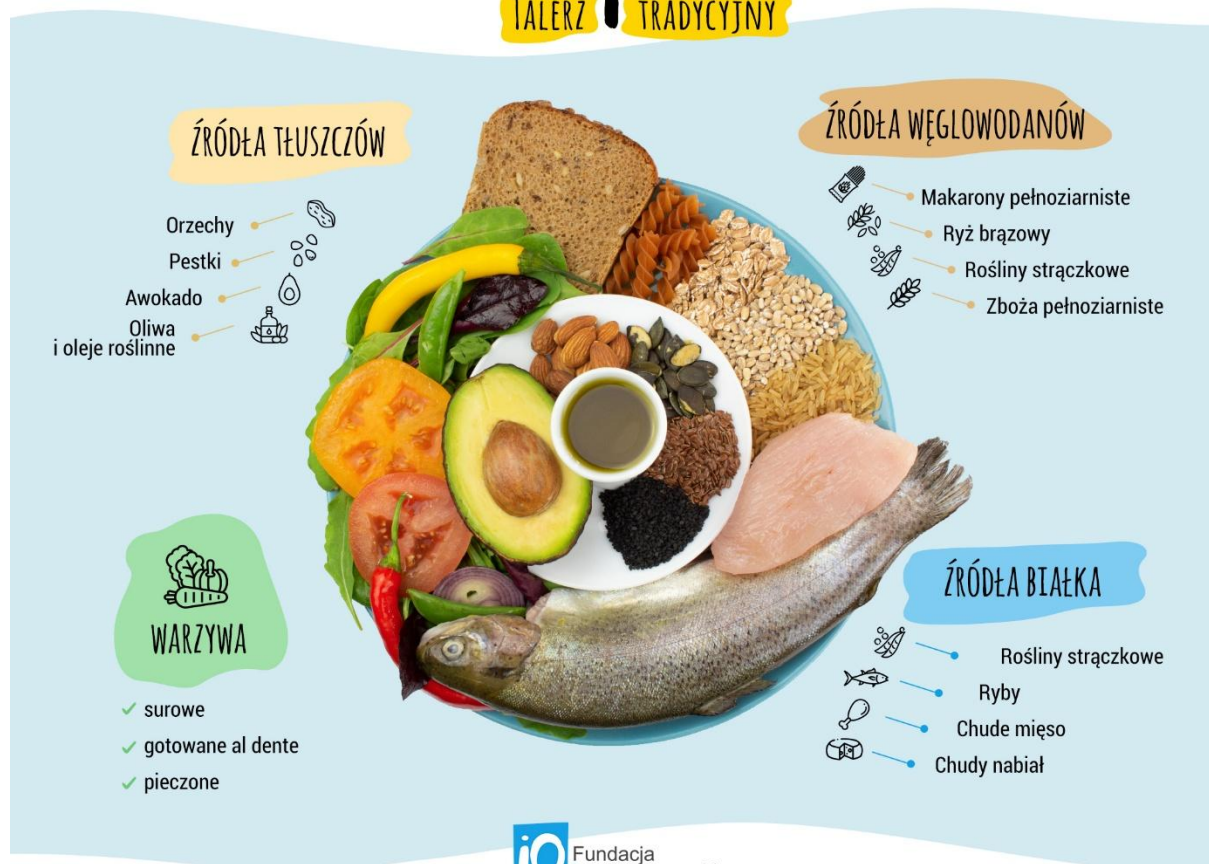
- Na czczo stężenie glukozy we krwi wynosi lub jest równe 126 mg/dl
- Glikemia przygodna wynosi lub jest równa 200 mg/dl
- Glikemia w 120 min po doustnym teście obciążenia glukozą (OGTT) wynosi lub jest równe 200 mg/dl

Objawy:

- ✓ Wzmoczone pragnienie
- ✓ Ubytek masy ciała
- ✓ Osłabienie
- ✓ Zwiększone parcie na mocz
- ✓ Drażliwość
- ✓ Częste infekcje

Zdrowy talerz

TALERZ TRADYCYJNY

io Fundacja insulinooporność
zdrowa dieta i zdrowe życie
www.insulinoopornosc.com

Zalecenia żywieniowe

- wg zasady talerza żywieniowego

- **½ talerza** powinna być zajęta przez kolorowe warzywa i owoce – najlepiej z przewagą warzyw.
- **¼ talerza** powinny zajmować produkty zbożowe, przede wszystkim pełnoziarniste, jak grube kasze (np. pęczak), razowy chleb czy brązowy ryż.
- **¼ talerza** powinny zajmować produkty białkowe – ryby, jaja, nasiona roślin strączkowych, nabiał oraz w mniejszych ilościach chude mięso, a także orzechy.

Dodatkowo:

- ✓ Spożywaj posiłki regularnie, 4- 5 posiłków dziennie, co 3-4 godziny, ostatni posiłek najpóźniej 2-3 godzin przed snem.
- ✓ Posiłki komponuj według schematu Talerza Zdrowego Żywienia.
- ✓ Owoce spożywaj w mniejszej ilości, ponieważ zawierają więcej cukrów prostych. Jeżeli masz ochotę na owoc spożywaj go najlepiej w postaci surowej.
- ✓ Codziennie spożywaj 2 porcje produktów mlecznych – najlepiej fermentowanych- są bardzo dobrym źródłem białka i wapnia.
- ✓ Wypijaj min 1,5- 2 l płynów dziennie
- ✓ Jeśli używasz soli, nie przekraczaj rekomendowanej dziennej ilości 5 g (ok. 1 płaskiej łyżeczki). W tę ilość wliczamy również sól zawartą w produktach spożywczych.
- ✓ Wyeliminuj alkohol z diety- alkohol.
- ✓ Zrezygnuj z palenia tytoniu – zmniejszysz ryzyko zawału serca i udaru mózgu.
- ✓ Zadbaj o odpowiednią ilość snu (7-8 godzin dziennie) Dodatkowo staraj się chodzić spać i wstawać o stałych porach.
- ✓ Postaraj się unikać stresu i/lub wypracuj sposób radzenia sobie z nim. (techniki relaksacyjne, medytacja, joga)
- ✓ Przy przyjmowaniu metforminy kontroluj poziom witaminy B12 we krwi.
- ✓ Jeżeli rozważasz wprowadzenie diety alternatywnej, skonsultuj zamiar z dietetykiem i/lub lekarzem prowadzącym.

Produkty zalecane i nie zalecane w cukrzycy typu I:

Grupa produktów	Zalecane	Niezalecane
Warzywa 	wszystkie świeże i mrożone	warzywa z dodatkiem tłustych sosów, zasmażek
Owoce 	- wszystkie świeże i mrożone - owoce suszone w umiarkowanych ilościach	- owoce kandyzowane, - owoce w syropach
Produkty zbożowe 	- mąki z pełnego przemiału - pieczywo pełnoziarniste i graham - płatki zbożowe naturalne: owsiane, jęczmień, orkiszowe, żytnie - otręby pszenne, żytnie, owsiane - kasze: gryczana, jęczmień, pęczak, bulgur, komosa ryżowa - ryż: brązowy, dziki, czerwony - makaron pełnoziarnisty: pszenny, żytni, gryczany, orkiszowy	- mąka oczyszczona - pieczywo cukiernicze, jasne pieczywo (tostowe, kajzerki, chleb zwykły, bułki masłane) - płatki śniadaniowe z dodatkiem cukru (kukurydziane, czekoladowe, musli, crunchy) - drobne kasze: kuskus, manna, kukurydziana - biały ryż - jasne makarony: pszenne, ryżowe
Ziemniaki 	- gotowane - pieczone	- ziemniaki z dodatkiem tłustych sosów, zasmażki, śmietany, masła np. puree - smażone - frytki, chipsy - placki ziemniaczane smażone na tłuszczu
Mleko i produkty mleczne 	- mleko o obniżonej zawartości tłuszczu (do 2%) - produkty mleczne: naturalne (bez dodatku cukru), fermentowane, o zawartości do 3% tłuszczu (np. jogurty, kefiry, maślanka, skyr, serki ziarniste, zsiadłe mleko) - chude i półtłuste sery twarogowe - mozzarella light - serki kanapkowe w umiarkowanych ilościach	- pełnotłuste mleko - mleko skondensowane - śmietana, śmietanka do kawy - jogurty owocowe z dodatkiem cukru, desery mleczne - sery: pełnotłuste białe i żółte, topione, typu feta, pleśniowe typu brie, camembert, roquefort, pełnotłusta mozzarella, mascarpone
Mięso i przetwory mięsne 	- chude mięsa bez skóry: cielęcina, kurczak, indyk, królik - chuda wołowina i wieprzowina (np. schab, połówka) w umiarkowanych ilościach - chude wędliny, najlepiej domowe: połówka, szynka gotowana, wędliny drobiowe, pieczony schab, pieczona pierś indyka/kurczaka	- tłuste mięsa: wieprzowina, wołowina, baranina, gęś, kaczka - tłuste wędliny (np. baleron, salami, salceson, boczek, mielonki) - konserwy mięsne, wędliny podrobowe, paszety, parówki, kabanosy, kiełbasy
Ryby i przetwory rybne 	- chude lub tłuste ryby morskie i słodkowodne (np. dorsz, sola, morszczuk, miruna, sandacz, leszcz, szczupak, okoń, makrela, łosoś, halibut, karp) - śledzie i inne ryby w olejach roślinnych, ryby wędzone w umiarkowanych ilościach	konserwy rybne
Jaja 	gotowane na miękko, na twardo, w koszulce, jajecznica i omelet smażone bez tłuszczu lub na niewielkiej ilości	- jaja smażone na dużej ilości tłuszczu (np. na maśle, boczku, smalcu, słoninie) - jajka z majonezem
Tłuszcze 	- oliwa z oliwek, olej rzepakowy, lniany - mieszanki masła z olejami roślinnymi niezawierające oleju palmowego w składzie - margaryny miękkie	- masło i masło klarowane - smalec, słonina, kój - margaryny twarde (w kostce) - oleje tropikalne: palmowy, kokosowy - majonez

Grupa produktów	Zalecane	Niezalecane
Nasiona roślin strączkowych i ich przetwory 	- wszystkie, np. soja, ciecierzycza, groch, soczewica, fasola, bób - pasty z nasion roślin strączkowych - mąka sojowa, napoje sojowe bez dodatku cukru, - przetwory sojowe: tofu, tempeh - makarony z nasion roślin strączkowych (np. z fasoli, grochu)	niskiej jakości gotowe przetwory strączkowe (np. parówki sojowe, kotlety sojowe w panierce, pasztety sojowe, burgery wegetariańskie) *Czytaj etykiety, porównuj skład i zwracaj uwagę na zawartość cukru dodanego, soli i tłuszczów.
Orzechy, pestki, nasiona 	- orzechy (np. włoskie, laskowe) oraz migdały - pestki i nasiona (np. dyni, słonecznika)	orzechy i pestki: solone, w czekoladzie, w karmelu, miodzie, posypkach, panierkach
Cukier i słodycze, słone przekąski 	- gorzka czekolada min. 70% kakao - jogurt naturalny ze świeżymi owocami - słodziki naturalne (np. ksylitol, stevia, erytrytol) - przeciery owocowe, musy, sorbety, dżemy bez dodatku cukru w ograniczonych ilościach jako element posiłku - kisiele i galaretki bez dodatku cukru - domowe wypieki bez dodatku cukru	- cukier (np. biały, trzcinowy, brązowy, kokosowy) - miód, syrop klonowy, daktylowy, z agawy - słodycze o dużej zawartości cukru i tłuszczu (np. ciasta, ciastka, batony, czekolada mleczna i biała, chałwa, pączki, faworki, cukierki) - dżemy wysokosłodzone - słone przekąski (np. chipsy, słone paluszki, prażynki, krakersy, nachosy, chrupki)
Napoje 	- woda - napoje bez dodatku cukru (np. kawa, kawa zbożowa, herbata, napary ziołowe i owocowe, kompoty, kakao) - soki warzywne i owocowe w ograniczonych ilościach jako element posiłku - element posiłku - domowa, niesłodzona lemoniada	- napoje alkoholowe - słodkie napoje gazowane i niegazowane - napoje energetyzujące - nektary, syropy owocowe wysokosłodzone - czekolada do picia
Przyprawy i sosy 	- zioła świeże i suszone jednoskładnikowe (np. bazylia, oregano, zioła prowansalskie, kurkuma, cynamon, imbir) - mieszanki przypraw bez dodatku soli - domowe sosy sałatkowe na bazie niewielkiej ilości oleju lub jogurtu, ziół, cytryny	- sól (np. kuchenna, himalajska, morska) w nadmiarze* - mieszanki przypraw zawierające dużą ilość soli - kostki rosółkowe - płynne przyprawy wzmacniające smak - gotowe sosy *Wyjaśnienie w punkcie 15
Zupy 	- zupy na wywarach warzywnych lub chudych mięsnych - zabielane mlekiem do 2% tłuszczu, jogurtem	- zupy na tłustych wywarach mięsnych - z zasmażką, zabielane śmietaną - zupy typu instant
Gotowe dania 	- mix mrożonych warzyw i owoców - mieszanki kasz i nasion roślin strączkowych - zupy kremy - gotowe dania na patelnię z warzywami - pasty i przeciery warzywne bez dodatku soli *Czytaj etykiety, porównuj skład i zwracaj uwagę na zawartość cukru dodanego, soli i tłuszczów.	- typu fast food (np. zapiekanki, hot-dogi, hamburgery, kebab) - mrożone pizze, zapiekanki - wyroby garmażenyjne w panierkach, tłustych sosach, z mąk oczyszczonych - owsianki typu instant - dania instant (np. sosy, zupy)
Obróbka technologiczna potraw 	- gotowanie w wodzie, na parze (produkty zbożowe, warzywa gotowane al dente) - grillowanie (grill elektryczny, patelnie grillowe) - pieczenie w folii, pergaminie, rękawie, naczyniu żaroodpornym - smażenie bez dodatku tłuszczu - duszenie bez obsmażania *Okazjonalnie możesz użyć niewielkiej ilości zalecanego tłuszczu roślinnego np. oliwy z oliwek lub oleju rzepakowego.	- smażenie na głębokim tłuszczu - duszenie z wcześniejszym obsmażeniem - pieczenie z dodatkiem dużej ilości tłuszczu - panierowanie

Samokontrola i styl życia:

DIETA: Ograniczenie słodczy, białego pieczywa i słodkich napojów. Skupienie się na produktach pełnoziarnistych i warzywach.

AKTYWNOŚĆ FIZYCZNA: Regularny ruch pomaga obniżyć poziom cukru we krwi

SAMOKONTROLA: Regularne mierzenie glikemii (glukometrem) i notowanie wyników w dzienniczku.

EDUKACJA: Zrozumienie swojej choroby to podstawa leczenia.

Cukrzyca jest wyzwaniem, ale przy odpowiedniej dyscyplinie i wiedzy o chorobie, można prowadzić szczęśliwe i zdrowe życie. Należy pamiętać, że kluczowe jest współpracowanie z lekarzem i dietetykiem.

Bibliografia

1. H. Ciborowska. Dietetyka, żywienie zdrowego i chorego człowieka. PZWL 2022
2. Pilśniak A, Otto-Buczowska E. Cukrzyca typu 1 - Co nowego w profilaktyce i strategiach terapeutycznych? *Pediatr Endokrynol Cukrzyca Metab.* 2023;29(3):196-201. doi: 10.5114/pedm.2023.132028. PMID: 38031834; PMCID: PMC10679919.
3. Krause M, De Vito G. Cukrzyca typu 1 i 2: względy, różnice i znaczenie ćwiczeń i odżywiania. *Składniki odżywcze.* 2023 Paź 7;15(19):4279. doi: 10.3390/nui15194279. PMID: 37836562; PMCID: PMC10574155.
4. <https://insulinoopornosc.com/?s=CUKRZYCA>
5. <https://ncez.pzh.gov.pl/abc-zywienia/talerz-zdrowego-zywienia/>
6. <https://www.mp.pl/cukrzyca/cukrzyca/typ1/65948,cukrzyca-typu-1>